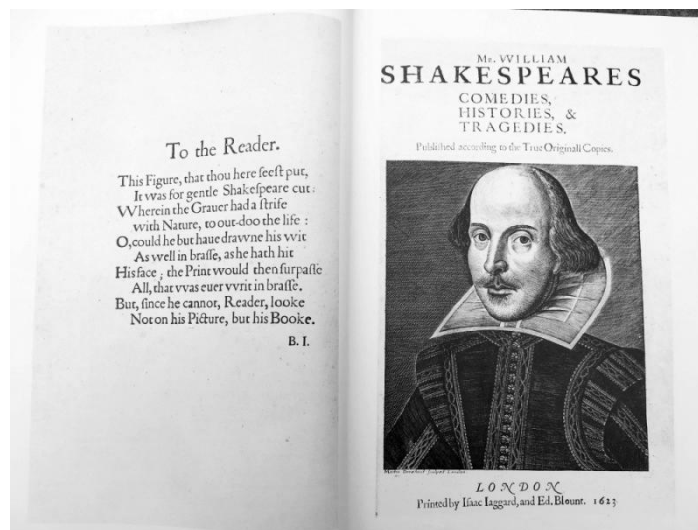

‘Shakespeare’ geïdentificeerd als het getal π : de kwadratuur van de cirkel

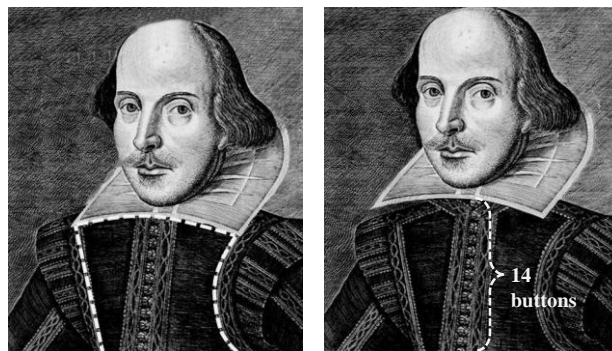
N D van Egmond
Universiteit Utrecht

Samenvatting

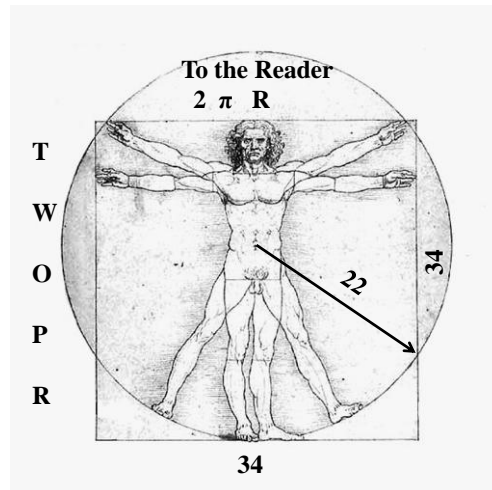
De naam Shakespeare is een dekmantel voor een groep wetenschappers / filosofen rond 1600. Shakespeare is als codenaam verwerkt in het gedicht op de titelpagina van de na ‘Shakespeare’s’ dood uitgegeven verzamelde werken, de zgn. ‘First Folio’. Die code betekent ‘squaring the circle’, ofwel de opgave om het materiële (het vierkant) met het geestelijke (de cirkel) te verbinden.

Op die titelpagina wordt ‘Shakespeare’ namelijk gelijk gesteld met het getal π , de evenredigheid tussen de omtrek van een cirkel en zijn diameter. In het raadselachtige gedicht ‘To the Reader’ legt tijdgenoot-toneelschrijver Ben Jonson uit dat de ‘figure’ op de tegenoverliggende pagina, de bekende gravure-afbeelding van Shakespeare, eerder een getal is dan een persoon en dat dit getal π is. Om de werkelijke betekenis van de persoon dan wel het getal als gravure weer te geven zou al het koper van de wereld nodig zijn, zo wordt verteld. Het getal π heeft oneindig veel decimalen en weergave zou dus inderdaad oneindig veel koper vergen. Het getal moet daarom worden afgerond / afgesneden (‘cut’) to 3,14. In de gravure wordt een persoon afgebeeld waarvan het hoofd los boven de romp zweeft (‘cut’). Wanneer het hoofd weer op de juiste positie wordt geplaatst, wordt het symbool π zichtbaar. De gravure bevat meerdere verwijzingen naar de afgeronde benadering van π als 3,14.

Geheel in lijn met de opvatting van Ben Jonson en tijdgenoten dat een gedicht een mathematisch bouwwerk moest zijn, blijkt de structuur van regels en woorden inderdaad zorgvuldig geconstrueerd te zijn. De 2 x 5 inspringende regels vormen de zijden van een vierkant van elk 34 woorden. De bijbehorende cirkel met dezelfde omtrek als het vierkant heeft een straal van 22. Samen met de 7 ten onrechte als hoofdletter geschreven letters binnen de 2 x 34 woorden, vormt zich dan de bekende benadering van π volgens Archimedes $\pi = 22/7$. De structuur van zowel het gedicht als afzonderlijke woorden bevat verder (zeer) veel, elkaar bevestigende verwijzingen naar deze getallen, naar het vierkant en naar de cirkel.

Tegen de achtergrond van de toenmalige opvattingen zijn deze bevindingen niet verbazingwekkend. In de Noord-Europese Renaissance, waar de ‘Shakespeare’-auteur of auteurs deel van uitmaakten, was de ‘kwadratuur van de cirkel’ (squaring the circle) een centraal thema. Daarbij stond het vierkant voor de fysieke materie en de cirkel voor het geestelijke. Het verwijst direct naar Da Vinci’s Vitruvius mens, die met gespreide armen en benen zowel past in de fysieke wereld (het vierkant) als in de geestelijke (de cirkel). De noodzakelijke balans en verzoening tussen beide werd bereikt wanneer beide dezelfde omtrek hadden. Alleen het onnatuurlijke en transcendente getal π maakt de verbinding tussen beide mogelijk. Reeds op de titelpagina van Shakespeare’s verzameld werk wordt de lezer dus verteld dat ‘Shakespeare’ de verzoening / verbinding van geest en materie vormt. Shakespeare is dus eerder een principe, dan een werkelijke persoon. De 400 ste sterfdag van de persoon ‘Shakespeare’ (23 april 2016) betreft daarom alleen de toneelspeler Shaxper uit Stratford, die naar buiten toe als schijnbare auteur fungeerde.

Het werk van ‘Shakespeare’ gaat over waarden, die het waard zijn nagestreefd te worden. Het gaat uit van een cirkelvormig waardepatroon waarbinnen de mens zich staande moet zien te houden tussen de polariteit van geest en materie en die tussen ik en de ander, tussen subject en object. In de ‘comedies’ lukt dat wel, omdat daar de middelpuntzoekende kracht (compassie met het tegenovergestelde) sterker is. In de ‘tragedies’ lukt dat niet omdat dan de middelpuntvliedende krachten te sterk zijn en de mens in de periferie buiten de cirkel belandt, waar menselijke waarden zo eenzijdig zijn dat ze destructief worden. In dat laatste geval gaan menselijke ‘waardigheid’ en beschaving verloren. Die boodschap is na 400 jaar nog zeer actueel.

Voor het volledige (Engelstalige) artikel, zie:

www.klaasvanegmond.nl

www.sustainablecivilization.science

www.fbrt.org.uk

www.francisbaconsociety.co.uk